

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutter «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendt stoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Nye spor: EU-kommisjonen vil sette landbrukspolitikken på et nytt spor.

FOTO: SCANPIX

EUs landbrukspolitik

Kommisjonen la 12. oktober fram lovforslag for hvordan EUs landbrukspolitik skal være i framtiden. Der flagges en grønnere landbrukspolitik med videre bærekraftig forvaltning av naturressursene, med matforsyning og matproduksjon i fokus, og der rurale områder skal opprettholdes og videreutvikles. Kommisjonen lovforslag presenterer virkemidler og retningslinjer som skal sikre hovedmålene. I tillegg til hovedmålene, skal utviklingen av landbrukspolitikken også følge Europa 2020 strategien med en smart, bærekraftig og inkluderende vekst.

Målene er ambisiøse, men det var stor enighet om dem blant medlemslandene. Ikke bare blant landene som tradisjonelt mottar mest støtte fra CAP som Frankrike, Italia og Spania, men også blant tilhengere av økt markedsretning som Nederland og Danmark. Enigheten er ikke like stor i at Kommisjonen er på rett spor når det gjelder virkemidlene som skal til for å sikre at målene nås.

CAP, eller Common Agriculture Policy, er betegnelsen på EUs felles landbrukspolitik, og utgjør omtrent 40 prosent av EUs samlede budsjett. Siden EUs felles landbrukspolitik ble innført i 1962 har den gjennomgått en rekke reformer og endringer, og

KRITIKK

«Ujevnheten i støtte mellom nye og gamle medlemsland er blitt kritisert.»

EU Kommisjonens framlegg til lovforslag om ny landbrukspolitik for perioden 2014–2020 er det siste i rekken for en politikk som fyller 50 år neste år. Kommisjonen Ciolos presenterte forslaget som et nytt partnerskap mellom EU og bøndene og forsøker å svare på noe av kritikken rettet mot dagens CAP.

To-pilar strukturen skal bevares, og andelene av budsjettet til pilar 1 (direkte utbetalinger og markedsordninger) og pilar 2 (struktur- bygdeutvikling) skal beholdes. Under pilar 1 skal den foreslåtte «grønne» støtten utvides utover de nåværende obligatoriske tverrvilkårene, som er grunnleggende krav til miljø, dyrevelferd, og plante- og dyrehelsestandarder. I framtiden vil anslagsvis 30 prosent av direktetøtten øremerkes klima- og miljøtiltak, med tre obligatoriske krav; diversifisert avling (minst tre forskjellige vekster), vedlikehold av permanent beite, og økologisk drift eller brakklegging på minst 7 prosent av jordbruksarealet.

CAP har mange kritikere, og noe av kritikken har gått på at store, industrielle bruk favoriseres på bekostning av de små. Kommisjonen ønsker derfor å kutte i støtten til bruk som mottar mer enn 150.000 euro årlig, og sette et absolutt tak på 300.000 euro. Dette vil si å redusere støtten til bruk som er relativt mye større enn i Norge. Videre skal den direkte støtten avgrenses til aktive bønder. For å bli betraktet som aktiv må minst 5 prosent av inntektene komme fra jordbruket, der jordbruksstøtten ikke er inkludert. Dette gjelder ikke for

gårdbrukere som mottar mindre enn 5000 euro i direktetøttestøtte. Målet er å kutte støtten til «ikke-aktive bønder», som for eksempel flyplasser og golfbaner.

Også ujevnheten i støtte mellom nye og gamle medlemsland er kritisert. Parlamentet har lagt vekt på at CAP i framtiden må ha en mer rettferdig fordeling av utbetalinger blant medlemslandene, men uten konkret å nevne hva fordelingen bør være. Kommisjonen foreslår å utjevne direktetøtten mellom medlemslandene ved at alle landene skal motta minst 90 prosent av gjennomsnittet i EU, men bare en tredjedel skal utjevnes innen 2018. Det vil si at de som mottar 60 prosent av gjennomsnittet i EU i dag, vil motta 70 prosent i 2018. Denne omfordelingen er mindre enn land som Frankrike og andre EU-15 land hadde fryktet, men en skuffelse for de nye medlemslandene, som har krevet at gapet i direktetøttestøtte skal være fjernet innen 2014, slik det var fastsatt i de nye medlemslandenes tiltredningsavtale. Kommisjonen har kalt dette «fairer – but not equal».

De siste årene har det blitt stadig mindre produksjonsavhengig støtte, men nå foreslås det å utvide systemet med å gi koblet støtte til vanskeligstilte sektorer som regnes som spesielt viktige av økonomiske eller sosiale grunner. Man reverserer med andre ord noe av den frikoplingen som skjedde i forrige runde. Ordningen skal utvides til å gjelde melk og melkeprodukter, nøtter, olivenolje, durum hvete, sauekjøtt med flere. Medlemslandene vil ha anledning til å bruke 5–10

prosent av den nasjonale støtten til koblet støtte.

Blant medlemmene er meningene delte om lovforslaget. Blant annet ønsker Polen og Storbritannia å kutte direktetøtten og øke pilar 2, Danmark ønsker å fase ut direktetøtten innen 2025, mens Frankrike og Tyskland er sterkt imot kutt i direktetøtten. Det er også stor uenighet om den «grønne» støtten. Miljøorganisasjonene mener man ikke går langt nok, mens flere medlemsland og bondeorganisasjoner er usikre på effekten av forslaget og mener det bare vil føre til merarbeid og økt byråkrati.

I langtidsbudsjett fra Kommisjonen foreslås det at utgiftene til CAP budsjettet skal fryses. Det vil i hovedsak si at CAP vil få like mye penger, nominelt, men mindre penger reelt. Prosessen med CAP-reform vil gå parallelt med prosessen med langtidsbudsjettet. Dersom budsjettet blir vedtatt gir det et begrenset handlingsrommet til utviklingen av CAP. Medlemmer av Parlamentet har signalisert at de ikke kommer til å godta en frysning av midlene til CAP.

Lovforslaget om CAP-reform går nå til Ministerrådet og EU-parlamentet, og det forventes at forhandlingene vil foregå i store deler av 2012. Endelig vedtak fattes mot slutten av 2012 eller begynnelsen av 2013. Arbeidet med nasjonale justeringer og tilpasninger vil så skje i løpet av 2013 før den nye landbrukspolitikken endelig vil tre i kraft fra 2014.

Anne Bunger
Landbrukets utredningskontor

REPLIKK

Landbruks-eigendom med framtid

Nationen hadde laurdag 29.10. eit innslag om staulen Kråkerøe i Seljord kommune, som ikkje er å rekne som landbrukseigedom, ifygje Fylkesmannens Landbrukskontor i Telemark – etter 23 år med stølsdrift! Saka kjem opp av di eigedomen er ei sameige mellom ni eigarar. Sameiga skal no gjerast opp, men statusen til eigedomen – landbruks- eller fritidseigedom – legg ulikt grunnlag for forventa pris ved sal, og har utløyst juridisk aktivitet.

I uminnelege tider har staular i fjellet vore eit vilkår for overleving på gardane i store delar av Telemark, og har vore ein viktig del av det høgtliggande landbruket. Før kalva storparten av mjølkedyra om våren, og sommarbeita i fjellområda la grunnlaget for avdratt og ungdyr i vekst. Samstundes var det omfattande hausting av vinterfôr i heiane. Staulane høyrde til gardane. I tillegg kunne det vera driftepraksis der beita var særst gode og romslege, for å få tilleggsinntekter og skaffe gode sommarbeite til husdyr «ut'ante».

OVERLEVING

«I uminnelege tider har staular i fjellet vore eit vilkår for overleving.»

Det er få staular att i drift i dag. Kraftfôret har erstatta ei arbeidskrevjande driftsform på staular og brattlendte jorde. Kråkerøe er ein open og lett tilgjengeleg staul – i drift med mjølkeproduksjon – med rike beiteområde, inntil i eit fjellområde som har tapt mykje verdi som husdyrbeite og viltområde etter hyttebygging og auka ferdsel.

Styret i Telemark Bonde- og Småbrukarlag drøfta saka på møte 31. oktober, og har fylgjande standpunkt, delvis ut frå saksframstillinga i Nationen:

Førverdien i utmarksressursane må landet nytte meir av i framtida. Kortsiktige interesser må vike for ein meir miljøretta prioritering. Staular i drift er landbruk, med eller utan skog! Fylkesmannens Landbruksavdeling må ta saka opp til ny vurdering.

Sigrid Fonnliid
Styremedlem Telemark
Bonde- og Småbrukarlag